

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการคัดเลือกและนำเสนอเนื้อหาวิจัยของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย: ศึกษากรณีงานวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” นี้มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยเรื่องนี้ ได้แบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ประเภทเอกสารและประเภทบุคคล

ประเภทเอกสาร

ประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาคือเนื้อหาข่าววิจัยที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2537 - 31 พฤษภาคม 2538

กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดเลือกกลุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์มาศึกษาโดยวิธีเจาะจง 6 ฉบับ โดยเลือกฉบับที่มียอดจำหน่ายสูงสุด 2 อันดับในแต่ละประเภท ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์เน้นข่าวหนัก ได้แก่ มติชน สยามโพสต์
2. หนังสือพิมพ์เน้นข่าวเบา ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์
3. หนังสือพิมพ์แนวผสมข่าวหนัก-ข่าวเบา ได้แก่ บ้านเมือง แนวหน้า

สำหรับกลุ่มตัวอย่างเนื้อหาที่จะทำการวิเคราะห์ คือ เนื้อหาข่าววิจัยที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยจำนวน 6 ฉบับอยู่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2537 - 31 พฤษภาคม 2538

ประเภทบุคคล

ประชากรที่ทำการศึกษา คือ ผู้ทำหน้าที่คัดเลือกข่าววิจัยของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นักข่าว บรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยหรือผู้มีส่วนร่วมตัดสินใจนำข่าววิจัยลงตีพิมพ์ ทั้งนี้ เจาะจงเลือกศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 22 คน

สำหรับรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างที่จะสัมภาษณ์ มีดังนี้

จากหนังสือพิมพ์เน้นข่าวหนัก ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชน จำนวน 4 คน และหนังสือพิมพ์สยามโพสต์ จำนวน 3 คน

จากหนังสือพิมพ์เน้นข่าวเบา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จำนวน 4 คน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ จำนวน 3 คน

จากหนังสือพิมพ์แนวผสมข่าวหนัก-ข่าวเบา ได้แก่หนังสือพิมพ์บ้านเมือง จำนวน 5 คน และหนังสือพิมพ์แนวหน้า จำนวน 3 คน

ในการคัดเลือก นักข่าว บรรณาธิการข่าวหรือหัวหน้าข่าว ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

1. สังกัดหนังสือพิมพ์รายวันฉบับที่ทำการศึกษา
2. มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจคัดเลือกข่าวเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์นั้นๆ
3. ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนักข่าว บรรณาธิการข่าวหรือหัวหน้าข่าว ในช่วงเวลาที่ทำกรวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์นั้น (1 มิถุนายน 2537- 31 พฤษภาคม 2538)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มี 2 อย่าง คือ

1. แบบสัมภาษณ์
2. แบบวิเคราะห์เนื้อหา

1. แบบสัมภาษณ์ มี 1 ชุด คือ ถามบรรณาธิการ นักข่าวหนังสือพิมพ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทบุคคล (การสัมภาษณ์) ในที่นี้คือแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อใช้สำหรับศึกษากระบวนการเขียน และปัจจัยที่มีส่วนกำหนดการนำเสนอข่าววิจัยของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจากบรรณาธิการหัวหน้าข่าวในหนังสือพิมพ์ที่ทำการศึกษา

ดังนี้

แนวคำถามสำหรับถามบรรณาธิการ นักข่าวหนังสือพิมพ์ กำหนดเป็น 4 ตอน

- ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน ภาระหน้าที่รับผิดชอบ เป็นต้น
- ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับนโยบายต่อข่าววิจัย-วิชาการของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่าน
- ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อข่าววิจัยของนักข่าวและหัวหน้าข่าว ในฐานะผู้กรองสาร
- ตอนที่ 4 เป็นส่วนที่ให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะ ข้อเสนอแนะ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวกับข่าววิจัย

การทดสอบเครื่องมือ

นำแบบสัมภาษณ์ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางด้านหนังสือพิมพ์ แล้วทำการทดสอบกับนักข่าว บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ฉบับที่ไม่ได้ศึกษา แล้วนำข้อบกพร่องมาแก้ไข ทั้งนี้เพื่อให้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือวัดได้ในสิ่งที่ต้องการวัด และตรงกับความเป็นจริง

2. แบบวิเคราะห์เนื้อหา

ในการวิเคราะห์เนื้อหาข่าววิจัยนั้น จะบันทึกข้อมูลลงในตารางรหัส (Coding Sheet) กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

- 1. ตำแหน่งหน้าในนำเสนอข่าววิจัย
 - 1.1 หน้าการศึกษา
 - 1.2 หน้าหนึ่ง
 - 1.3 หน้าอื่น ๆ
- 2. การให้ความสำคัญต่อข่าววิจัย

พิจารณาจากตำแหน่งและเนื้อที่ที่ตีพิมพ์

 - 2.1 ข่าวใหญ่ในหน้า
 - 2.2 ข่าวธรรมดาในหน้า
 - 2.3 ข่าวย่อย
- 3. ปริมาณข่าวและรูปแบบที่นำเสนอ
 - 3.1 ข่าว

- 3.4 บทความ
- 3.5 บทบรรณาธิการ
- 3.6 คอลัมน์ประจำ
- 3.7 คอลัมน์สังคม
- 3.8 สารคดี
- 3.9 ภาพข่าว
4. ประเด็นข่าวที่เน้นในหัวข้อข่าวและความน่าเชื่อถือของข่าววิจัย
 - 4.1 เน้นการค้นพบ
 - 4.2 เน้นตัวผู้วิจัย
 - 4.3 เน้นสถาบัน
 - 4.4 เน้นผลต่อเรื่องกับประชาชนหรือวงวิชาการ
 - 4.5 เน้นกิจกรรมอื่น ๆ
5. ความยาวของข้อเขียนเนื้อหาข่าววิจัยในรูปแบบต่าง ๆ

วัดเป็นตารางนิ้ว

 - 5.1 ข่าว
 - 5.2 ข่าวย่อย
 - 5.3 ภาพข่าว
 - 5.4 คอลัมน์ประจำ
 - 5.5 คอลัมน์สังคม
 - 5.6 สารคดี
 - 5.7 บทความ
 - 5.8 บทบรรณาธิการ
6. แหล่งข่าว จำแนกเป็น
 - 6.1 จำนวนแหล่งข่าวที่อ้างอิงในการเสนอข่าว
 - 6.1.1 หนึ่งแหล่ง
 - 6.1.2 2-3 แหล่ง
 - 6.1.3 มากกว่า 3 แหล่ง
 - 6.1.4 ไม่อ้างแหล่งข่าว
 - 6.2 ประเภทแหล่งข่าวที่อ้างอิงในการเสนอข่าว
 - 6.2.1 นักวิจัย
 - 6.2.2 บุคคลอื่น (เช่น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข เลขาธิการคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ รองอธิการบดี

ฝ่ายวิจัย ผู้อำนวยการโครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย)

- 6.2.3 สถาบัน
- 6.2.4 เอกสาร (เช่น รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์)
- 6.2.5 การประชุมสัมมนา
- 7. คุณค่าข่าววิจัยที่เสนอ
 - 7.1 ความสด ใหม่ ทันสมัย ทันเหตุการณ์
 - 7.2 ความใกล้ชิดกับผู้อ่าน
 - 7.3 ความเด่น ความสำคัญของบุคคล สถาบัน สถานที่ เหตุการณ์
 - 7.4 ความน่าสนใจตามปฏุชนวิสัย (เรื่องกระเทือนอารมณ์ ความรู้สึก
ทั่วๆ ไป ของปฏุชน)
 - 7.5 ผลกระทบ หรือผลต่อเนื่องที่ตามมา
 - 7.6 ความก้าวหน้า
 - 7.7 เรื่องราวทางเพศ
- 8. ความน่าเชื่อถือของข่าววิจัย จำแนกเป็น
 - 8.1 มีความน่า
 - 8.2 ไม่มีความน่า
- 9. การใช้ศัพท์เทคนิค
 - 9.1 ใช้โดยมีคำอธิบาย
 - 9.2 ใช้โดยไม่มีคำอธิบาย
 - 9.3 ไม่ใช้ศัพท์เทคนิค
- 10. สถาบันที่ทำวิจัย หรือเป็นแหล่งข่าว
 - 10.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - 10.2 มหิดล
 - 10.3 เกษตร
 - 10.4 ธรรมศาสตร์
 - 10.5 อื่น ๆ

นอกจากนี้มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบข่าวที่ผลิตโดยฝ่ายวิจัยกับที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ช่วงเวลา 1 มิถุนายน 2537 - 31 พฤษภาคม 2538 โดยพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบสัดส่วนข่าวที่ผลิตเผยแพร่โดยฝ่ายวิจัยจุฬาฯ กับที่คัดเลือกตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ช่วงเวลา 1 มิถุนายน 2537 - 31 พฤษภาคม 2538
2. พิจารณาข่าวที่ผลิตโดยฝ่ายวิจัย จุฬาฯ และตีพิมพ์โดยหนังสือพิมพ์รายวันในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือไม่
- 2.2 ถ้ามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแก้ไขในจุดไหน
 - 2.2.1 หัวข่าว
 - 2.2.2 ความนำ
 - 2.2.3 ตัวข่าว
- 2.3 แก้ไขอย่างไร
 - 2.3.1 แก้ไขมาก
 - 2.3.1.1 ตัดทอน
 - 2.3.1.2 เพิ่มเติม
 - 2.3.1.3 เรียบเรียงใหม่
 - 2.3.2 แก้ไขเล็กน้อย
 - 2.3.2.1 ตัดทอน
 - 2.3.2.2 เพิ่มเติม
 - 2.3.2.3 เรียบเรียงใหม่
- 2.4 ข่าวที่เลือกพิมพ์เป็นข่าวที่มีสัดส่วนเนื้อหาอะไรบ้าง โดยเปรียบเทียบกับข่าวที่ส่งไป

การทดสอบเครื่องมือ

การวิเคราะห์เนื้อหากระทำโดยผู้วิจัยเพียงคนเดียว แต่เพื่อหาความเชื่อมั่นในการลงรหัส จึงทำการสุ่มตัวอย่างข่าววิจัยทั้งสิ้น 35 ข่าว แล้วหาผู้ร่วมลงรหัสเพื่อทดสอบความเชื่อมั่น 2 คน ซึ่งมีคุณวุฒิด้านการหนังสือพิมพ์ แต่ละคนจะลงรหัสในเครื่องมือที่สร้างขึ้น แล้วนำผลมาตรวจสอบการลงรหัสของผู้วิจัยเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยอาศัยหลักการคำนวณของ Holsti (Budd, et al., 1976) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$R = \frac{3(C_1, C_2, C_3)}{C_1 + C_2 + C_3}$$

โดย R หมายถึง ค่าความเชื่อมั่น

$C_{1,2,3}$ หมายถึง จำนวนประเด็นที่ผู้ลงรหัส 3 คน มีความเห็นเหมือนกัน

$C_1 + C_2 + C_3$ หมายถึง จำนวนประเด็นทั้งหมดที่ผู้ลงรหัสทั้ง 3 คนศึกษา

ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้จะต้องมากกว่า 0.75 จึงถือว่าเครื่องมือและการลงรหัสมีความน่าเชื่อถือ

การทดสอบความเชื่อมั่นตำแหน่งหน้าหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท จากตัวอย่าง 35 ชิ้น จำนวนที่ลงตรงกันทั้ง 3 คน = 34 ชิ้น นำมาแทนค่าลงในสูตร

$$\begin{aligned} 3(C_1, C_2, C_3) &= 3(34) \\ C_1 + C_2 + C_3 &= 35 + 35 + 35 \\ R &= \frac{3(34)}{35 + 35 + 35} \\ &= \frac{102}{105} \\ &= 0.97 \end{aligned}$$

ในการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่น (R) มีค่าที่ได้เท่ากับ 0.97 ถือว่ามีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ของ Holsti

การทดสอบความเชื่อมั่นประเด็นการพาดหัวข่าวและความนำของข่าววิจัยในหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท จากตัวอย่าง 35 ชิ้น จำนวนที่ลงตรงกันทั้ง 3 คน = 31 ชิ้น นำมาแทนค่าลงในสูตร

$$\begin{aligned} 3(C_1, C_2, C_3) &= 3(31) \\ C_1 + C_2 + C_3 &= 35 + 35 + 35 \\ R &= \frac{3(31)}{35 + 35 + 35} \\ &= \frac{93}{105} \\ &= 0.88 \end{aligned}$$

ในการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่น (R) มีค่าที่ได้เท่ากับ 0.88 ถือว่ามีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ของ Holsti

การทดสอบความเชื่อมั่นคุณค่าข่าววิจัยที่นำเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท จากตัวอย่าง 35 ชิ้น จำนวนที่ลงตรงกันทั้ง 3 คน = 32 ชิ้น นำมาแทนค่าลงในสูตร

$$3(C_1, C_2, C_3) = 3(32)$$

$$\begin{aligned}
 C_1 + C_2 + C_3 &= 35 + 35 + 35 \\
 R &= \frac{3(32)}{35 + 35 + 35} \\
 &= \frac{96}{105} \\
 &= 0.91
 \end{aligned}$$

ในการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่น (R) มีค่าที่ได้เท่ากับ 0.91 ถือว่ามีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ของ Holsti

การทดสอบความเชื่อมั่นรูปแบบต่าง ๆ ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท จากตัวอย่าง 35 ชิ้น จำนวนที่ลงตรงกันทั้ง 3 คน = 33 ชิ้น นำมาแทนค่าลงในสูตร

$$\begin{aligned}
 3(C_1, C_2, C_3) &= 3(33) \\
 C_1 + C_2 + C_3 &= 35 + 35 + 35 \\
 R &= \frac{3(33)}{35 + 35 + 35} \\
 &= \frac{99}{105} \\
 &= 0.94
 \end{aligned}$$

ในการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่น (R) มีค่าที่ได้เท่ากับ 0.94 ถือว่ามีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ของ Holsti

การทดสอบความเชื่อมั่นความนำของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท จากตัวอย่าง 35 ชิ้น จำนวนที่ลงตรงกันทั้ง 3 คน = 27 ชิ้น นำมาแทนค่าลงในสูตร

$$\begin{aligned}
 3(C_1, C_2, C_3) &= 3(27) \\
 C_1 + C_2 + C_3 &= 35 + 35 + 35 \\
 R &= \frac{3(27)}{35 + 35 + 35} \\
 &= \frac{81}{105} \\
 &= 0.77
 \end{aligned}$$

ในการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่น (R) มีค่าที่ได้เท่ากับ 0.77 ถือว่ามีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ของ Holsti

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย ได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ประเภทเอกสาร ได้แก่หนังสือพิมพ์รายวัน 6 ชื่อฉบับที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ประเภทบุคคล ได้แก่ การสัมภาษณ์นักข่าว บรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าวหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกข่าววิจัยลงตีพิมพ์ทั้ง 6 ชื่อฉบับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลที่เป็นเอกสาร

โดยการศึกษาและวิเคราะห์จากต้นฉบับข่าวที่ฝ่ายวิจัยผลิตและส่งไปเพื่อเปรียบเทียบกับที่หนังสือพิมพ์ลง ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข่าววิจัยต่างๆ ไป และที่ผลิตโดยโครงการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ ทั้ง 6 ฉบับ จากห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอสมุดแห่งชาติ โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา

วิธีการเก็บข้อมูลจากบุคคล

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าว หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจนำข่าววิจัยลงตีพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 22 คน ณ สำนักงานของหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการศึกษา โดยผู้วิจัยนัดหมายและทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ในระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2538-30 พฤศจิกายน 2538 และใช้เวลาในการสัมภาษณ์โดยเฉลี่ยคนละประมาณ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หน่วยการวิเคราะห์เนื้อหา มีดังนี้

- ชั้น เป็นหน่วยที่ใช้สำหรับนับจำนวนชั้นของข่าววิจัย
- คำ เป็นหน่วยที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์คำศัพท์เทคนิค
- รายเรื่อง เป็นหน่วยที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ประเภทข่าววิจัย

หน่วยการวัด
ความถี่ และตารางนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงบรรยาย

เพื่อพรรณนาข้อมูล ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

2. สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบความแตกต่างปริมาณซ้ำวิจัยที่ตีพิมพ์ในกลุ่มหนังสือพิมพ์เน้นข่าวหนัก
หนังสือพิมพ์เน้นข่าวเบา และหนังสือพิมพ์แนวผสมข่าวหนัก-เบา ใช้ Chi-square tests

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย